MALTA

QORTI TA' L-APPELL

ONOR. IMHALLEF

EDWINA GRIMA

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2015

Appell Civili Numru. 29/2012

A.J & F ATTARD LIMITED

Vs

AWTORITA TAD-DJAR; ID-DIRETTUR TAL-KUNTRATTI; L-AVUKAT GENERALI ghal kull interess li jista' jkollu.

Il-Qorti,

Rat in-nota konguntiva tal-Arbitri l-Perit Joe Ellul Vincenti u l-Imhallef Emeritus Philip Sciberras fejn irrilevaw illi z-zewg relazzjonijiet minnhom ippreparati ghandhom jitqiesu bhala decizjoni wahda "*quid unum*". Rat ghalhekk il-*lodo* arbitrali kif maqsuma fid-decizjoni moghtija mill-Arbitru Ellul

Vincenti u dik tal-Imhallef Emeritus Dr. Philip Sciberras moghti mit-Tribunal tal-Arbitragg fid-29 ta' Mejju 2012 fejn gie deciz mill-aspett tekniku:-

"L-Arbitru:

Dan l-arbitragg hu in konnessjoni ma' "Tender for the Construction & Semi-Finishing of twenty (20) flats and twenty-two (22) garages at Blok 1 – 3 and Maisonettes 1 – 2 at Gebel l-Abjad, Marsaskala," Numru ta' Referenza HT2005/32 u Letter of Acceptance datata 18 ta' Jannar 2006, cioe` Dok AJF/1 attacjata man-Notice of Arbitration sottomess fis-7 ta' Settembru 2010.

It-talbiet tal-Claimant, A.J. & F. Attard Ltd huma dawn:-

(1) Li jigu imhallsa ta' xoghol li gie ordnat mill-perit inkarigat mix-xoghol, in konnessjoni ma' garr ta' blat minnha mqatta' u dan bir-rata ta' tmien Ewro u erbgha u sebghin centezmu (€8.74) kull metro kubu li ghal hamest elef u tmien mitt metro kwadri (5,800m²) ta' materjal jammonta ghas-somma ta' hamsin elf, sitt mija u tlieta u sittin Ewro u seba' u tmenin centezmu (€50,663.87)

(2) Peress li d-ditta attrici kienet giet imwaqqfa' mill-awtoritajiet milli tkompli bix-xoghol miftiehem minhabba diffikultajiet li nqalghet fil-pediment, u peress li kien ghoxrin (20) xahar wara li regghu gew awtorizzati mill-awtoritajiet biex ikomplu bix-xoghol, u dan wara li gew moghtija sett gdid ta' pjanti u disinn ghall-pjattaforma ta' concrete, id-ditta attrici qed isostni li:

(a) Ix-xoghlijiet u l-prezzijiet relattivi kienu saru aktar minn sentejn u nofs (2½) qabel.

(b) Il-kwalita` tax-xoghol gdid Sostanzjalment.

(c) Il-prezzijiet tal-materja prima, fuel u mano d'opera zdiedu b'rata mghaggla hafna.

B'rizultat ta' dan id-ditta attrici talbet lill-Awtorita tad-Djar biex tikkunsidera u tirrevedi ir-rati.

(3) *Titlob lill-Awtorita` tad-Djar biex ghab-bazi ta' kont mahrug mill-Perit Dieter Falzon li jammonta ghas-somma ta' erbgha mija u hamsin elf, erba' mija u erbgha u erbghin Ewro u hamsa u tletin centezmu (€450,444.35) u li minnu gia thallsu tlett mija u sittin elef, sitt mija u tletin Ewro u tmenin centezmu (€360.630.80), thallas lid-ditta A.J. & F. Ltd il-bilanc ta' disgha u tmenin elf, tmien mija u tlettax-il Ewro u erba' u hamsin centezmu (€89,813.54), kif ukoll is-somma ta' hamsin elf, sitt mija u tlieta u sittin elf Ewro u sebgha u tmenin centezmu (€50,663.87) ghall-garr ta' blat mhux komtemplat fit-tender.*

(4) *Tikkonferma illi l-kuntratt bejn il-partijiet ghadu in vigore u qeghda hawn titlob li tithallas tkompli tesegwixxi x-xoghol ai termini tat-tender fuq imsemmija.*

(5) *Li fil-kaz ta' nuqqas ta' qbil biex A.J. & F. Attard Ltd tkompli bix-xoghol skond prezzijiet li jistghu jigu stabbiliti, il-kumpanija ghandha tigi kumpensata ghad-danni sofferti, inkluz loss of profit u rimborz tar-retention money.*

(6) *Titlob hlas ta' spejjez tal-proceduri odjerni.*

<u>"Trattazzjoni ta' L-Ewwel Talba tal-Atturi</u>

Il-perit inkarigat dirett mix-xoghol mertu ta' dan l-Arbitragg, kien il-perit Simon Darmanin u kien dan l-istess perit li tah stampa cara ta' x'kien gara.

Kif jidher minn Dok HA/2 u Dok HA/3, ix-xoghol sar u twettiq skond l-iskema miftiehma mal-perit Simon Darmanin.

Qal li sakemm tlestew il-pjanti godda, il-kuntrattur seta' jaghmel biss xogholijiet minuri.

Qal li ma jafx jekk tahx ordni jew le ghal-carting away, pero` dan bilfors kellu jsir qabel jibda x-xoghol tal-pjattaforma.

Qal li ma jafx li l-kuntrattur ghamel claim ghall-garr tal-materjal.

Qal li fil-Bill of Quantities ma kienx hemm provvediment ghal carting away tal-materjal ghax kien hemm sensiela ta' tenders li hargu b'dan in-nuqqas.

Qal "f'okkazjoni ohra cioe` fi Triq l-Indipendenza, Zebbug, alavolja ma kienx hemm inkluz kondizzjoni ghal-carting away, xorta wahda sar xi hlas, izda ma nafx ir-rata tal-qtugh tal-blat u lanqas kemm thallsu ghall-carting away" (Ara xhieda ta' Simon Darmanin tas-27 ta' Jannar 2011).

Il-klawsola 1.1 a pagna 11 tal-kuntratt hi biss nota generali rigwardanti l-excavation. X'inhu inkluz jew le johrog mill-Bill of Quantities.

Il-kliem "wheeling & depositing material" fil-klawsola 1.1 tfisser garr ta' materjal fis-sit tax-xoghol u mhux garr barra mis-sit. Dan gie kkonfermat u spjegat tajjeb mill-perit Simon Darmanin fix-xhieda tieghu tas-7 ta' Frar 2011.

G.31 tal-Kuntratt tghid "all rubbish will be cleared and carted away" (Ara page 9 tal-Kuntratt) izda dan ma jinkludiex il-carting away tal-materjal skavat izda jinkludi biss imbarazz li jakkumola fuq il-post tax-xoghol. Dan jikkonfermah ukoll il-perit Simon Darmanin fejn qal li l-kuntrattur irid inaddah is-sit minn kull skart qabel jitlaq. Dan qed jinghad ghal kull trade.

Il-perit Simon Darmanin jaghmilha cara fix-xhieda tieghu tas-7 ta' Frar 2011 li "Fil-Bill of Quantities ma kienx inkluz il-carting away" u kompla biex qal li "l-Bill of Quantities hareg kif inhu ghax kien sar zball."

Jidher li l-kuntrattur ma zammx mal-General Conditions G.24 u ma ghamilx il-claim tieghu fi zmien tmien (8) gimghat mit-talba tal-perit biex jaghmel tali xoghol.

Ta' min hawn ighid li l-carting away f'dan il-kaz kien "extra work" u mhux "variation order".

Dr Hubert Theuma fil-kontro ezami tieghu ta' Simon Darmanin jirreferi ghall-Klawsola 1.01 Excavations, pagna 2, fejn hemm inkluz li l-materjal irid ikun trasportat sa dumping site. Ta' min ighid li din tirreferi ghall-hamrija u/jew loose material li jkun fuq is-sit u mhux ghal tqattiegh ta' blat. L-iskavar tal-blat jissemma f'para 1.03 u mhux 1.01 fejn hemm inkluz li jrid isir it-tqattiegh izda m'hemmx inkluz li jrid jigi trasportat ghal dumping site.

Il-perit Godfrey Bonello qal li minhabba problemi, il-progett gie "On hold" f'Ottubru 2006. Dan il-perit ikkonferma li fit-tender kien hemm item nieqes, cioe` "Carting away".

Qal li kien hemm tenders ohra li hargu b'dan in-nuqqas bhal f'Pembroke u l-Imgarr. Qal li jaf li fil-kaz ta' Pembroke, it-talba ghall-carting away kienet giet accetata mill-Kuntratti (Ara xhieda perit Godfrey Bonello tal-10 ta' Marzu 2011).

Il-perit Anton Camilleri fis-seduta tal-14 ta' April, 2011, qal li "ahna dan l-item inkludejnieh biex ikopri t-tqattiegh, tnehhija u garr ta' materjal, izda bi zvista l-kliem 'and carting away' thassru. Minhabba dan l-izball kien hemm kuntratturi li thallsu li thallsu extra ghall-carting away (Ara xhieda perit Anton Camilleri, 14 ta' April 2011).

Il-perit Anton Camilleri kkonferma li item G.31 tal-kuntratt kien dejjem intiz ghall-hmieg u mbarazz li jithalla fuq il-post wara x-xoghol ta' diversi tradesmen.

Skond il-perit Dieter Falzon, il-Bill of Quantities kien jikkomprendi l-iskavar, il-garr u rimi u dawn it-tlett items f'dan il-kaz li gew inkluzi f'item wiehed. Kemm il-perit Simon Darmanin kif ukoll il-perit Anton Camilleri, it-tnejn ma jaqblux ma' l-istatement tal-perit Dieter Falzon, tant li kkonferma li bi zball ma giex specifikat li r-rata qed tkopri l-iskavar, garr u rimi.

Jidher li sa April 2007, il-kuntrattur qatt ma talab ghall-carting away u dumping, izda t-talba saret fi Frar 2008 (Dok HA/6).

Jidher li l-fatt li certu kuntratti hargu bi zball fejn ma kinux jinkludu carting away and dumping taw lok biex xi kuntratturi inghataw kumpens wara li ssottomettew talba ghal dan il-kumpens. Dan gie kkonfermat mill-perit Sandra Magro waqt is-seduta ta' 19 ta' Jannar 2012.

Jidher car, anke mix-xhieda tad-Direttur tal-Kuntratti tas-16 ta' April 2012, illi hu kien konxju li kien hemm kuntratti ohra fejn l-item ghall-iskavar ma kienx jidher bic-car jekk jinkludix il-carting u dumping.

Fic-cirkostanzi, is-sottoskritt ihoss illi mix-xhieda, specjalment tal-periti involuti direttament f'dan il-kuntratt, ir-rata ghall-iskavar tal-blat ma kinitx tkopri l-garr u rimi ta' l-istess blat skavat.

Min-naha l-ohra, il-kuntrattur ma mexiex mar-regoli tal-kuntratt u ghamel talba fi zmien tmien (8) gimghat, izda ghamel ix-xoghol kif ordnat u wara zmien twil ghamel it-talba. Dan ix-xoghol kien stmat is-somma ta; hamsin elf, sitt mija u tlieta u sittin Ewro u sebgha u tmenin centezmu (€50,663.87) u nhadem ghab-bazi ta' hamest elef u tmien mitt metri kwadri (5,800m²) bir-rata ta' tmien Ewro u erbgha u sebghin centezmu kull metru kubu (€8.74/m²). Din ir-rata u l-ammont qatt ma gew challenged u ghalhekk qed jigu konsiderata bhala accettati mid-Dipartiment tal-Kuntratti.

Il-kuntratturi qed jitolbu wkoll is-somma ta' disgha u tmenin elf, tmien mija u tlettax-il Ewro u erbgha u hamsin centezmu (€89,813.54) li kien bilanc mis-somma ta' erbgha mija u hamsin elf, erba' mija u erbgha u erbghin Ewro u hamsa u tletin centezmu (€450,444.35) skond kif dedotta mill-perit Dieder Falzon. Dan jidher li hu dovut lill-kuntrattur u ghandu jithallas bl-interess minn meta sar ix-xoghol sal-pagament effettiv.

*Ra i**t-tieni talba** tal-kuntrattur, cioe` biex jigi deciz jekk it-tender de qua hiex terminata jew le, din hi haga legali u qed tithalla f'idejn l-arbitru legali.*

*Ra t-**tielet talba,** is-sottoskritt hu ta' l-opinjoni li t-tender moghtija lill-kuntrattur A.J. & F. Attard Ltd fit-18 ta' Jannar 2006, gie tant mibdula u mizjuda u dahlu tant rati godda li, fil-fatt, m'ghandhix it-tender li dahal ghaliha l-kuntrattur f'Jannar 2006. Wiehed jistenna li, u hi normali li, f'tender ikun hemm zidiet jew tnaqqis fil-Bill of Quantities izda f'dan il-kaz dan kien eccessiv u biddel kompletament in-natura ta' din it-tender. Il-waqfien sakemm saru pjanti godda u Bill of Quantities gdid sakemm saru l-kalkoli necessarji u sakemm dawn ghaddew mill-burokrazija tal-Housing authority u tal-Kuntratti, ghadda hafna zmien, kwazi sentejn u f'dawn is-sentejn kien hemm varjazzjoni fil-prezzijiet tal-materja prima, specjalment fil-hadid u ghalhekk wiehed jistenna li jekk il-kuntrattur ma jithallhix jahdem din it-tender allura jkun gust u xieraq illi jinghata somma ta' hmistax fil-mija (15%) tal-valur ta' l-ewwel tender, bhala loss of profit, wara li jitnaqqas l-ammont li jkopri x-xoghol li gja sar u tlesta u kif gie certifikat mill-perit Dieder Falzon.*

***Ir-raba' talba** hi purament legali u qeghda tithalla f'idejn l-arbitru legali."*

U imbaghad mill-aspett legali:

"L-Arbitru;

<u>PRELIMINARI</u>

(7) Sostanzjalment, il-pretenzjonijiet tas-socjeta` A.J. & F. Attard qeghdin jigu sudivizi kif gej:

(i) Rimbors ghall-garr tal-blat skavat li ma kienx ikkontemplat fit-tender;
(ii) Revizjoni tar-rati dettaljat fit-tender ghall-motiv ta' tibdil fil-pjanti u fid-disinn tal-istruttura, bil-konsegwenti zieda fil-kwantita` tax-xoghlijiet u awment fil-prezzijiet tal-materja prima u tal-mano d'opera;
(iii) Li ghandha tithallas tissokta bl-ezekuzzjoni tal-appalt fit-terminu tat-tender, u, in mankanza, li tigi ikkumpensata ghad-danni;

(8) Kontra dawn il-pretensjonijiet l-Awtorita tad-Djar tirribatti illi:-

(i) Is-socjeta` appaltatrici ghamlet dak il-garr minn jeddha u minghajr ordni specifika tal-Perit inkarigat, kif hekk jistatwixxi kondizzjoni G24 tat-tender u klawsoli 5 u 6 tal-General Conditions. F'kull kaz dak il-garr kien diga' inkluz fil-prezz kwotat fit-tender;

(ii) Il-prezzijiet kwotati fit-tender kellhom jibqghu stabbli ghad-durata tal-kuntratt. Dan, kif mahsub fi klawsola G5 (Fixed Tender Rates). Ghaldaqstant, is-socjeta appaltatrici ma kelliex jedd titlob revizjoni taghhom.

(iii) Kienet is-socjeta` appaltatrici li abbandunat ix-xogholijiet u tterminat unilateralment il-kuntratt, u ma` dan qabel id-Dipartiment tal-Kuntratti. Ma setax ghalhekk il-kuntrattur zmien wara jippretendi li jissokta bix-xoghlijiet skond ir-rati originali, una volta li l-kuntratt kien intemm. Konsegwentament, il-kuntrattur ma ghandux dritt ghall-ebda hlas ghad-danni. F'dan il-kuntest l-Awtorita` insistiet li t-terminazzjoni unilaterali ghanda tigi mill-Arbitri ratifikata, u/jew dikjarat mitmum skond klawsola 23 tal-General Conditions. Permezz ta' kontro-talba l-Awtorita` irreklama id-danni proprju minhabba inadempjenza da parti tal-kuntrattur, kif ukoll il-penali ai termini tal-klawsola 21 tal-General Conditions.

(9) Bejn wiehed u iehor d-difizi tad-Direttur tal-Kuntratti huma koncepita fl-istess sens simili ghal dawk tal-Awtorita ` tad-Djar.

(10) In succinct, s-socjeta` appaltatrici wiegbet hekk ghal kontro-talba tal-Awtorita tad-Djar:

(i) Ma huwiex minnu illi hi waqfet unilateralment mix-xoghol;

(ii) Ma jaghmelx sens li l-Awtorita` tghid li hi tterminat il-kuntratt u, fl-istess waqt, titlob ir-ratifika ta' din it-terminazzjoni, anke ghaliex iz-zewg affarijiet ma humiex konciljabbli;

(iii) Irid jinghad illi wkoll wara s-suppost terminazzjoni l-Awtorita ` baqghet taghti x-xoghol lilha. Barra minn dan l-approvazzjoni tad-Direttur tal-Kuntratti fir-rigward tat-terminazzjoni giet sorvolata f'Mejju 2009 meta s-socjeta` talbet li tithallas tkompli bit-twettiq tax-xoghlijiet bir-rati originali;

(iv) L-ittra li intbaghtet mill-Awtorita` ma tistax titqies bhala terminazzjoni gjaladarba intbaghtet bla pregudizzju u, f'kull kaz, kien biss id-Dipartiment tal-Kuntratti li seta` jmur lura mill-Letter of Acceptance.

(v) Ma jistghux jintalbu l-penali u d-danni flimkien;

(vi) Il-klawsola 23 tal-kundizzjonijiet generali ma tapplikax meta t-termini tal-kuntratt gew drastikament mibdula.

L-EWWEL TALBA

L-esponenti jikkondividi pjenament il-gudizzju prudenzjali tal-Arbitru tekniku in kwantu dan jikkorrispondi ghall-interpretazzjoni awtentika tal-klawsoli relattivi tal-kuntratt ghal liema jaghmel referenza, fir-riflessjoni tal-provi accertati. In effetti, wara li l-esponenti ezamina hu wkoll il-provi prodotti, ma jarax raguni illi jiddiskosta ruhu mill-konkluzjoni raggunta, u, anzi, hu tal-fehma illi verament ma jistax ikun hemm ebda censura tal-konsiderazzjoni maghmula in meritu ghall-ewwel talba. Taht dawn ic-cirkostanzi l-esponenti jaghmel tieghu l-apprezzament peritali illi ma kien hemm ebda rata iffissata preventivament ghall-carting away tal-blat skavat.

IT-TIENI TALBA

In linea preliminari jigi denotat illi l-oggett tal-appalt taht konsiderazzjoni kien miftiehem u akkordat bejn il-partijiet bis-sistema tat-tender jew offerta li, kif inhu assjomatiku fil-kontrattazzjonijiet, malli tigi accettata mill-kontroparti kommittent torbot lill-appaltatur. Li jfisser, bhal fi kwalsiasi kuntratt iehor wiehed mill-partijiet kontraenti ma jistghax jiddiskosta ruhu minn dik l-offerta accetata, hlief bil-kunsens u approvazzjoni tal-kontraent l-iehor. Dan enfatikament jistatwih l-artikolu 992 tal-Kodici Civili. Kieku ma kienx hekk is-sistema tal-offerta tista' tigi aggirata a kompjacenza ta' min ipproponiha.

Wisq ragonevolment l-offerta originarja tibqa' hekk vinkolanti, kif jinghad fi klawsola G5 tal-General Conditions, rebus sic stantitibus ghaliex jekk l-appaltatur jipprova li z-zieda fil-prezz, minhabba awmenti fil-prezz tal-haddiema jew tal-materjal, je minhabba tibdil fil-pjanta, tkun gravuza ghalih huwa jkun intitolat ghar-revizjoni fil-prezzijiet. Ara artikolu 1639 Kodici Civili inghad fid-decizjoni fl-ismijiet ***"Francis Xavier Dingli –vs- Frank Cassar Torreggiani et",*** *Prim' Awla, Qorti Civili, 15 ta' Jannar, 1970 per Imhallef Maurice Caruana Curran, illi "rettament intiz fl-isfond guridiku tieghu dak l-artikolu mhuwiex hlief eccezzjoni ghal principju generali u fundamentali tal-*

obbligatorjeta` tal-kuntratt". Ghaldaqstant, isib applikabilita` biss ghall-kuntratturi ta' kostruzzjoni ta' bini jew xoghol iehor kbir, anke ghaliex, fi kliem l-istess decizjoni, "r-raguni ta' din l-eccezzjoni hija evidenti, cioe` li l-"hardship" tal-perdita` jista' jkun kbir hafna f'dawk il-kazijiet".

Indubbjament, il-kobor tax-xoghlijiet appaltati fil-kaz in ezami jaqa' f'din il-kategorija. Mhux eskluzi allura illi s-socjeta` appaltatrici kellha, fit-terminu tal-imsemmi provvediment tal-Kodici Civili, d-dritt kollu li titlob revizjoni tal-prezz preventivament konvenut bit-tender minhabba certi cirkustanzi impellent elenkati f'dak l-istess provvediment, jekk, u una volta, tipprova li dawk ic-cirkustanzi godda huma gravuzi ghaliha.

Premess dan, il-fatti jistabilixxu illi x-xoghol kellu jieqaf ghall-zmien twil in vista tal-htiega tal-ezami u analisi tal-geological strata tal-blat mikxuf. Sa' mill-ittra tad—9 ta' Jannar 2007 (Dok HA4) s-socjeta` appaltatrici attirat l-attenzjoni ghall-fatt li dak id-dewmien, li dwarha hi ma kelliex kontroll jew htija, ikkonstringiha thassar il-kontrattazzjonijiet li kellha mas-sotto kuntratturi u, wkoll, li fil-frattemp kienu zdiedu l-ispejjez u l-costings. Ripetizzjoni ta' din il-lanjanza u talbiet ghal-revizjoni fir-rati issoktaw isiru f'missivi ohra. Ara, ad ezempju, l-ittri tal-istess socjeta` tal-25 ta' April, 2008 (Dok HA 8a), tat-13 ta' Mejju, 2008 (Dok HA 8c) u tad-9 ta' Gunju, 2008 (Dok HA9a) fejn baghtet l-ezercizzju tal-costings maghmul minnha.

Huwa sintomatiku illi fic-cirkustanzi prevent r-reklami tas-socjeta` appaltatrici ghaz-zidiet kienet Sostanzjalment gustifikata, anke ghaliex ma kienx aspettat illi din isofri intortament l-konsegwenzi tad-dilungar u burokrazija zejda, kombinat mat-tibdiliet fil-pjanti u d-disinji tal-istruttura li, komplessivament, irrendew l-inkariku tax-xoghlijiet kommissjonati aktar oneruz. Ara l-ispjegazzjoni moghtija mis-socjeta` lid-Direttur tal-Kuntratti fl-ittra taghha tal-31 ta' Lulju 2008 (Dok. HA11). Dan necessarjament iwassal ghal-konsiderazzjoni tat-tielet talba li maghha hi kombinata wkoll il-kontro talba tal-Awtorita tad-Djar.

IT-TIELET TALBA

Jibda biex jigi osservat minn dak li jinzel mill-provi dokumentali illi fl-ittra taghha tal-25 ta' April, 2008, s-socjeta` kostruttrici mhux biss ilmentat mill-fatt tal-waqfien fl-issuktar tal-ezekuzzjoni tal-appalt (18 il-xahar), imma wara li gie rikjesta verbalment li issa tista' tkompli bix-xoghlijiet, talbet fuq kollox li ssir laqgha halli jigu diskussa r-rati riveduti. Fiha inghad in calce ill "if the revision of the rates are not settled, we will have no option but to halt the works

there and then. Hopefully, this would not be the case". Kif osservat aktar 'il-fuq, din l-ittra giet segwitu b'zewgt ittri ohra datati 13 ta' Mejju 2008 u 9 ta' Gunju 2008, sakemm fl-ahhar, fl-assenza ta' rispons adegwata, kitbet lill-Housing Construction & Maintenance Department fejn gharrfitu illi, sakemm jigu riveduti l-prezzijiet, kienet kostretta tieqaf mix-xoghlijiet. Din l-ittra hi datata 4 ta' Lulju 2008 (Dok. HA 9b).

Finalment, imbaghad, l-istess socjeta` appaltatrici kitbet lid-Direttur tal-Kuntratti b'ittra ta' Lulju 2008 (Dok. HA 11) fejn informatu illi jekk ma jintlahaqx qbil, dejjem in meritu ghar-revizjoni fil-prezzijiet, ser tkun kostretta kontra qalbha tinhall mill-ftehim. Anke hawn jidher li l-Awtoritajiet koncernati hadu z-zmien taghhom biex jiddeciedi dwar terminazzjoni tal-kuntratt, kif soggett ghall-kondizzjoni elenkati fl-ittra datata 11 ta' Dicembru 2008 li d-Direttur tal-Kuntratti baghat lil Housing Authority (Dok HA12).

F'dan l-isfond l-esponenti huwa tal-fehma, wara li9 debitament ezamina bir-reqqa u fit-tul ic-cirkostanzi li taw lok ghas-sitwazzjoni appena deskritta, illi jirrikorru r-rekwiziti biex jista' jigi ritenut li l-pretenzjonijiet tal-Awtorita` tad-Djar ghar-rizarciment tad-danni u tal-penali, stabbiliti fil-kontro-talba, huma fattwalment u guridikament inaccettabbli. Indipendentement mill-opposizzjoni tas-socjeta` kostruttrici illi mhux possibbli l-hlas tal-penali u tad-danni flimkien – konsiderazzjoni din mhux akkolta la fid-dottrina u lanqas fil-gurisprudenza (ara ***"Rosario Merola pro et noe –vs-Salvatore Caruso"****, App. Civ., 20 ta' Frar, 1935 u* ***"Accountant Generali et –vs- Joseph Spiteri",*** *Prim' Awla, Qorti Civili, 28 ta' April, 2003) – hi l-affermazzjoni konsiderata tal-esponenti illi, kuntrarjament ghad-dedott, s-socjeta` appaltatrici ma tistax tigi, fic-cirkustanzi maghrufa, inkolpata b'inadempjenza meta kienu l-Awtoritajiet kompetenti infushom li kkrejaw qaghda ta' stallija minhabba nuqqas ingustifikata ta' kollaborazzjoni maghha. Fil-verita `, l-esponenti ma jistax jammetti b'affidament l-allegazzjoni ta' xi abbandun unilaterali jew kapriccjuz da parti tas-socjeta appaltatrici, u dan, multa magis, fir-riflessjoni ta' dik il-gustifikazzjoni illi kienet tintitola lis-socjeta` tiddomanda revizjoni fir-rati tax-xoghlijiet una volta li t-termini tal-appalt gew estensivament mibdula mill-Awtorita` kommittenti, u, dippju, s-socjeta kompliet bix-xoghlijiet assenjati anke wara s-suppost terminazzjoni.*

Inversament, l-esponent konxjenzjozament ihoss illi, jekk kien hemm mankanza, dawn huma attribwibbli lill-Awtoritajiet kompetenti u s-socjeta` appaltatrici ghandha tigi indennizzata ghat-telf subit, oltre ghall-hlas tax-xoghlijiet li lahqet

ghamlet. Dan fit-termini tal-artikolu 1640(2) tal-Kodici Civili. Ara ghal dak li jiswa s-sentenzi tal-Prim' Awla, Qorti Civili fl-ismijiet ***"Albert Sacco –vs- John Camilleri",*** *31 ta' Jannar 2003 u* ***"Alcansons & Company Limitied noe –vs- Tigne Development Company Limited"****, 28 ta' Lulju, 2004.*

Maghmula din l-esposizzjoni ta' hsieb, l-esponenti jaghmel tieghu l-osservazzjonijiet u l-kummenti dedotti mill-Arbitru tekniku fil-lodo tieghu. Senjatament, dawk il-partijiet tieghu fejn jippreciżaw illi s-socjeta` appaltatrici ghandha tithallas l-ammont bilancjali flimkien mal-imghax ta' hmistax fil-mija (15%) tal-valur tal-ewwel tender biex ipatti ghall-perdita` tal-bejgh.

Finalment, hi l-opinjoni tal-esponenti illi l-ispejjes ta' dan l-Arbitragg ghandhom jitbatew mill-Awtoritajiet citatati, solidalment bejniethom.

Illi l-appellanti Awtorita tad-Djar, id-Direttur tal-Kuntratti u l-Avukat Generali aggravati b'dan il-*lodo* arbitrali ressqu appell minnu abbazi tas-segwenti aggravvji:

1. It-Tribunal arbitrali kien legalment u fattwalment zbaljat meta qies li x-xoghol marbut mal-garr u t-tindif (*carting away*) tal-blat imhaffer minn fuq is-sit tax-xoghol ma kienx ikkontemplat fil-kundizzjonijiet tat-*tender* originali. Dan ghaliex dan ix-xoghol kien specifikatament inkluz fil-klawzoli G.4 u 31 tat-*tender document* u fil-klawsola 1.1 tal-*ispecifications tal-Works Below D.P.C. Level*. Illi anke jekk ghal grazzja tal-argument dan ix-xoghol kellu jitqies bhala xoghol zejjed, xortawahda s-socjeta appellata naqqset milli issegwi l-procedura stabbilita fil-klawsola G.24 tat-*tender document*. Finalment anke ir-regolament 77 tar-Regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici kif applikabbli fiz-zmien tal-esekuzzjoni tal-kuntratt, jistabilixxi illi l-awtorita kontraenti kellha preventivament tikseb il-kunsens tad-Direttur tal-Kuntratti qabel tikkummissjona dana ix-xoghol zejjed.

2. Illi fir-rigward tat-tieni talba imressqa mis-socjeta appellati ghal hlas ta' bilanc dovut fl-ammont ta' €89,813.54, ghalkemm l-appellanti ma jikkontestawx illi l-ammont hu dovut, madanakollu huma ma jaqblux illi ghandhom ihallsu l-imghaxijiet fuq dan il-bilanc. Dan ghaliex l-Arbitri naqqsu milli jaghtu decizjoni dwar it-talba imressqa ghal gudizzju taghhom dwar jekk il-kuntratt ta'l-appalt kienx terminat jew jekk kienx ghadu vigenti. Dan iwassal ghal konkluzjoni illi jekk l-kuntratt ta'l-appalt ghadu fis-sehh allura, kwalsiasi talba ghal hlas in konnessjoni ma' xi xoghol li gie esegwiet hija intempestiva billi l-appaltatur ghandu il-jedd jircevi il-hlas ghax-xogholijiet minnu imwettqa biss mat-terminazzjoni tal-appalt u kwindi l-ebda imghaxijiet ma jistghu jiddekorru fuq dan l-ammont gjaldarba il-kuntratt ghadu ma giex terminat. Illi fi kwalunkwe kaz l-appellanti ippruvaw ihallsu is-somma dovuta f'iktar minn okkazzjoni wahda, liema hlas izda baqa' ma giex accettat mis-socjeta appellata.

3. Illi t-Tribunal tal-Arbitragg kien legalment zbaljat meta tenna li s-socjeta rikorrenti kienet gustifikata jew ahjar intitolata illi titlob zieda fil-prezz minhabba awmenti fil-prezz tal-haddiema u tal-materjal. Dan ghaliex it-Tribunal kellu jimxi fuq il-principju tal-*pacta sunt servanda* kif regolat fl-artikolu 992 tal-Kodici Civili u mhux japplika dak dispost fl-artikolu 1639 ghal kaz in dizamina. Kwindi it-Tribunal ma setax jiddipartixxi minn dak miftiehem bejn il-partijiet fil-klawsola G.5 tat-*tender document*, kif ukoll ma setax imur kontra id-disposizzjonijiet tal-ligi li isawwru il-procedura tal-*public procurement* kif stabbilit fir-regolament 72 tar-Regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici, vigenti fiz-zmien tal-esekuzzjoni tal-kuntratt. Lanqas setghet tigi imhaddma 'l hekk imsejha procedura negozjata dwar l-irrinegozjar mill-gdid tal-kundizzjonijiet

ta'l-appalt billi ma kienx hemm l-okkorrenza ta' l-ebda wahda mill-kontingenzi indikati fir-regolament 72.

4. Illi finalment l-appellanti jilmentaw mill-fatt illi t-Tribunal ta'l-Arbitragg cahad il-kontro-talba minnhom imressqa u fejn gie deciz illi jekk s-socjeta appellata ma tithalliex tkompli bix-xogholijiet ta'l-appalt, allura l-appellanti kellhom ihallsuha 15% tal-valur tal-ewwel *tender* biex ipatti ghat-telf ta' qligh sofferti minnha u dan ghaliex l-appellanti kienu unikament jahtu ghal fatt illi s-socjeta appellata giet imqieghda f'qaghda ta' stall li ma thallitx twettaq l-appalt, u dana minghajr pronunzjament minn naha ta'l-Arbitri illi l-appellanti kienu itterminaw unilateralment il-kuntratt ta'l-appalt. Kwindi it-Tribunal ma setax ighaddi biex japplika dak dispost fl-artikolu 1640(2) tal-Kodici Civili gjaldarba ma giex stabbilit illi l-kuntratt ta'l-appalt kien gie terminat mill-appellanti b'mod unilaterali minghajr raguni valida.

Illi preliminarjament is-socjeta appellata tissolleva l-pregudizzjali dwar l-inammissibilita tal-aggravvji imressqa mill-appellanti u dan billi ma saret l-ebda referenza ghalihom waqt il-proceduri arbitrali, la gew sollevati eccezzjonijiet fit-termini legali imressqa fil-gravami migjuba 'il quddiem issa fi stadju ta' appell u lanqas biss jissemmew fil-*lodo* arbitrali. Dana billi appell minn decizjoni arbitrali hija cirkoskritta f'dak dispost fl-artikolu 70A(3) tal-Att dwar l-Arbitragg.

Illi jigi rilevat qabel kull konsiderazzjoni ohra illi decizjoni arbitrali tista tigi impunjata fil-limiti stretti ta'l-artikolu 70A(1) tal-Kapitolu 387 tal-Ligijiet ta' Malta, jigifieri "fuq punt ta' ligi li jitnissel minn decizjoni finali maghmula fil-procedimenti." In vista tal-pregudizzjali imqanqla mis-socjeta appellata, il-Qorti ghandha allura tivverifika jekk il-kontestazzjoni formulata mill-appellanti fejn

din tikkoncerna l-vjolazzjoni tal-ftehim kontrattwali u l-ksur tar-regolamenti 72 u 77 tar-regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici, applikabbli fiz-zmien tal-ezekuzzjoni tal-kuntratt, tikkorrispondiex ezattament ghal kaz ta' impunjattiva skond kif stabbilit fil-ligi. Illi di piu' id-dettam ta'l-artikolu 70B(1) jipprovdi illi meta jsir appell taht l-artikolu 70A, l-appellanti ghandu jidentifika l-punt ta' ligi li ghandha tittiehed id-decizjoni fuqu u ghandu jispecifika t-tifsira li r-rikorrenti jallega li hi it-tifsira korretta tal-punt ta' ligi identifikat.

"Jikkonsegwi minn dan illi hu dejjem necessarju li mill-att ta' l-appell jirrizulta liema hi n-norma vjolata ossija l-principju tad-dritt li l-appellanti jippretendi li gie lez. Li jfisser illi min jimpunja d-decizjoni ghandu jispecifika, fil-konkret, il-punt tal-ligi vjolat, u in aggunta igib in riljev il-punt u l-mod fejn l-Arbitru ddiskosta ruhu minnu. Irid jizdied illi mhix sufficjenti s-semplici kritika tad-decizjoni sfavorevoli formulata bi prospettazzjoni ta' interpretazzjoni diversa u aktar favorevoli minn dik adottata mill-Arbitru. Dan, ghaliex kritika f' din id-direzzjoni ma tistax hlief titraduci ruhha, in sostanza, ghal talba ta' l-accertament *ex novo* tal-fatti tal-kaz u dan, kif gja rilevat, hu inammissibbli;

Premess dan, …. irid jinghad illi minn qari akkurat ta' l-imsemmi Artikolu 70B (1), ma jidherx li hu indispensabbli illi l-impunjattiva trid bilfors tikkontjeni indikazzjoni specifika ta' xi artikolu tal-ligi li jinghad li gie vjolat. Jibbasta li jigi pprecizat l-punt tal-ligi estratt mis-sentenza attakkata u li tinghata t-tifsira korretta dwaru.[1]"

Issa minn qari akkurat ta'l-atti arbitrali kif ukoll tal-*lodo* impunjat ma jidhirx illi t-Tribunal inoltra ruhu f'ezami dwar ksur o meno tar-regolamenti indikati mill-appellanti fl-appell minnu intavolat, ghalkemm jidhol fl-interpretazzjoni tal-ftehim kontrattwali milhuq bejn il-partijiet. Inoltre lanqas fl-eccezzjonijiet minnhom imressqa ghat-talba tas-socjeta appellata ma jidher illi f'xi hin giet sollevata difiza f'dan is-sens.

[1] App.Inf. 14/03/2007 Maryanne Sciclunna vs Dr. Daniela Chetcuti

Illi hija linja gurisprudenjzali kostanti illi din il-Qorti bhala qorti ta' revizjoni hija prekluza milli tezamina eccezzjonijiet jew provi li ma gewx moghtija in prim'istanza. Dan apparti il-limitazzjoni imposta bil-ligi specjali li tirregola l-proceduri arbitrali hawn fuq riferiti.

Kwindi l-pregudizzjali tas-socjeta appellata tisthoqq akkoljiment u dana fejn l-impunjattiva tikkoncerna l-applikazzjoni tar-regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici, izda il-Qorti ser tghaddi biex tezamina l-aggravvji *serjatim* xortawahda sabiex ikun jista' jigi identifikat ahjar fejn l-istess huma insostenibbli.

Illi fl-ewwel lok l-appellanti jilmentaw illi kien hemm nuqqas ta' applikazzjoni fil-*lodo* arbitrali tal-principju stabbilit fl-artikolu 992 u 993 tal-Kodici Civili tal-*pacta sunt servanda* u dana meta gie deciz illi is-socjeta appellata kellha tithallas ghax-xoghol ta' *carting away* u dana ghaliex l-istess ma kienx inkluz fil-ftehim originali milhuq bejn il-partijiet. Jishaq ukoll illi it-Tribunal ma applikax il-principji ta' dritt stabbiliti fir-regolamenti 72 u 77 tal-Regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici fil-*lodo* tieghu.

"***Illi l-ligi taghna timxi mar-regola li l-bidla jew zieda fix-xoghol miftiehem f'appalt ta' bini jew ta' "xoghol iehor kbir" ma taghtix jedd lill-appaltatur ghal zieda fil-prezz, sakemm dawk il-bidliet jew zieda ma jkunux gravuzi ghalih. Il-ligi ma jidhirx li taghmel distinzjoni – bhalma jidher li tezisti f'ligijiet ta' pajjizi ohrajn – bejn meta x-xoghol gdid jew zejjed ikun inholoq bla mahsub min-natura nnifisha tal-appalt u meta dak ix-xoghol ikun intalab mill-kommittent minn rajh. Jidher li l-kriterju wahdieni fil-ligi taghna huwa dak li l-bidliet ikunu ghamlu l-appalt moghti aktar gravuz ghall-appaltatur***.[2]"

Issa dak li ghandu jigi epurat f'dan il-kaz hu jekk fil-kuntratt iffirmat bejn l-appaltatur u l-Gvern, dina l-kontigenza kenitx giet mahsuba u ghalhekk inkorporata fil-ftehim. Illi qabel xejn din il-Qorti tippremetti illi l-kuntratt tax-xogholijiet milhuq bejn il-partijiet f'dan il-kaz kien mizghud b'intoppi u

[2] Alfred Vella Bord vs Accountant General deciza PA 06/10/2005

tibdiliet li kienu imorru lil hinn minn dak miftiehem originarjament. Ibda biex meta sar ix-xoghol tal-iskavar u dana sabiex jibda jithejja il-pedament tal-bini li kien ser jigi kostruwit, gie osservat illi l-blat kien dghajjef wisq biex jiflah ghal-piz tal-bini. Gara allura illi x-xoghol kellu jitwaqqaf sabiex jigi spezzjonat l-istrat geografiku tal-blat u bdew jinzammu xi studji li milli jihder damu ghaddejjin ghal zmien twil tant illi x-xoghol dam wieqaf ghal diversi xhur sabiex fl-ahhar imbaghad gie deciz illi jinbena pedament jew pjattaforma tal-konkos li ma kenitx prevista fl-appalt originali. Wara li gew maqbula iz-zieda fix-xogholijiet flimkien mar-rati u il-prezz ta'l-istess, is-socjeta appellata kompliet bix-xogholijiet u cioe' bil-kostruzzjoni ta' dina l-pjattaforma. Illi sabiex sar dan ix-xoghol kellu jinhareg r-radam jew il-materjal skavat li kien hemm fis-sit u ta' dan is-socjeta appellanti tallbet hlas zejjed. L-appellanti jinsistu illi il-kuntratt u cioe' it-*tender* kienet specifikatament fil-klawsoli numru G.4 u 31, ipprevediet tali sitwazzjoni ta' garr u tindif ta' skart goff u irregolat l-istess billi gie pattwit illi il-valur ta' dan ix-xoghol kien kompriz fil-prezz originali. Mhux hekk izda issostni s-socjeta appellata li tishaq illi il-*Bill of Quantities* ma kien jinkludi l-ebda prezz ghal *carting away* u dan ghaliex il-materjal eskavat mis-sit kellu jintuza ghax-xoghol tal-pedament bhala irdim jew "*filler*". Gara izda illi meta dan ma kienx aktar possibbli minhabba il-bini tal-pjattaforma ghaliex is-saff tal-blat instab li kien wiehed fragli, allura dan il-materjal ma setax iktar jintuza u kellu jinhareg mis-sit.

Illi minn qari tal-*lodo* arbitrali, li huwa maqsum f'zewg rapporti, wiehed tal-arbitru tekniku u l-iehor tal-arbitru legali, jirrizulta illi sar apprezzament tal-provi referibbilment ghal dan il-punt kontrovers fejn l-arbitri ikkonkordaw illi l-ftehim orginali u senjatament il-klawsoli indikati mill-appellanti ma kienx jinkludi il-prezz ghal dan ix-xoghol ta' *carting away*. Illi din il-Qorti ta' revizjoni hija allura prekluza milli tissindika dan l-apprezzament maghmul u dan ghaliex ma jattakka l-ebda punt ta' dritt kif affermat mill-appellanti fl-

impunjattiva taghhom, izda biss jinvolvi interpretazzjoni tal-klawsoli kontrattwali fid-dawl tal-apprezzament maghmul tal-provi mismugha. Illi lanqas ma issib xejn din il-Qorti x'ticcensura fil-fehma tal-Arbitri billi ghalkemm huwa minnu illi l-klawsoli kuntrattwali indikati mill-appellanti jitkellmu ukoll dwar ix-xoghol hekk imsejjah "*carting away*", mandanakollu jirrizulta mill-provi illi it-tindif tas-sit u tal-materjal kien konsegwenza tax-xoghol tal-bini tal-pjattaforma kif inghad iktar 'il fuq u ghalhekk certament ma setax ikun previst fil-ftheim originali. Stabbilit allura illi mill-provi u mix-xhieda irrizulta illi dan kien xoghol "*extra*" li inholoq meta gie deciz illi kellha tinbena il-pjattaforma tal-konkos, kwindi l-ewwel aggravvju kif impostat mill-appellanti ghar-rigward tal-ksur tal-patt kontrattwali konvenut bejn il-partijiet in konnessjoni ma' dawn ix-xogholijiet ma huwiex gustifikat.

Affermata kwindi dina l-interpretazzjoni dwar in-natura tax-xoghol ta' *carting away* bhala xoghol zejjed, l-appellanti jilmentaw illi xortawahda is-socjeta appellata naqqset milli toqghod ghal kundizzjonijiet miftiehma fil-kuntratt. Dan ghaliex l-appalt moghti lis-socjeta appellata kien wiehed ghal prezz fiss, u li ghalih kienu japplikaw espressament l-ispecifikazzjonijiet u kundizzjonijiet imfissrin fid-dokument tal-offerta u fil-kundizzjonijiet generali mahruga mill-Gvern, u li gew accettati mill-partijiet. Jidher ghalhekk li kienet giet miftiehma procedura partikolari li l-appaltatur kellu jwettaq meta jqis li kien sejjer jaghmel xoghol zejjed jew meta kien sejjer jintalab li jaghmel xoghol aktar minn dak kuntrattat. Dana jikkonstatah ukoll l-arbitru tekniku fid-decizjoni tieghu meta isostni:

"***Min-naha l-ohra, il-kuntrattur ma mexiex mar-regoli tal-kuntratt u ghamel talba fi zmien tmien gimghat, izda ghamel ix-xoghol kif ordnat u wara zmien twil ghamel it-talba.***"

Izda imbaghad ghadda biex stqarr illi gjaldarba meta gie ipprezentat il-kont, l-appellanti ma ikkontestawx l-ammont, allura l-istess kellu jigi mehud bhala accettat.

Il-Qorti, ma tistax taqbel ma dina il-konkluzjoni u dana ghaliex dak pattwit fil-kuntratt dwar il-possibilita ta' zieda jew varjazzjoni fix-xogholijiet u l-procedura li kellha tigi segwieta biex jintalab il-hlas zejjed, minkejja li l-appalt inghata ghal prezz wiehed, kien jikkostitwixxi rabta bejn il-kontraenti daqslikieku l-ligi nnifisha.

Illi s-socjeta appellata tishaq madanakollu, illi l-qrati taghna dejjem tbieghdu minn dan il-principju ta' dritt f'kuntratti ta' appalt fejn gie applikat il-principju o*mnia labor optat premium* u cioe' illi min jippresta servizzi ghandu dritt ikun ikkumpensat ghax-xoghol li jaghmel u ticita gurisprudenza fejn gie applikat dan il-principji. Illi il-Qorti ta'l-Appell kif kolleggjalment komposta fil-kawza fl-ismijiet Nicky Saliba vs Kunsill Lokali tan-Nadur[3] sahhqet illi gjaldarba x-xoghol li ghalih kien qieghed jintalab il-hlas kien xoghol zejjed li ma kienx inkorporat fil-kuntratt originali ta'l-appalt:

"***Ma jistax ikun qatt dubitat in linea ta' principji illi sakemm il-prestazzjoni ma tkunx wahda gratwita, min jippresta s-servizzi tieghu taht kwalsiasi forma, ghal vantagg ta' haddiehor, hu intitolat li jigi retribwit. Dan in omagg tal-principju illi "Omnia labor, optat premium.***"

Illi maghmula dawn l-osservazzjonijiet legali u gurisprudenzjali, din il-Qorti tafferma illi huwa minnu illi l-ftehim originali milhuq bejn il-partijiet kien jikkontempla procedura cara u preciza li kellha tigi sewgieta meta l-appaltatur

[3] App.Sup. 02/03/2010

kellu jitlob hlas zejjed in konnessjoni ma’ xi varjazzjoni fix-xoghol, izda dan il-kaz jikkontempla sitwazzjoni ben differenti. Illi l-kontingenza li inqalghet hekk kif sar x-xoghol ta’l-iskavar certament ma kenitx prevista mill-ebda wiehed mill-kontraenti. Din is-sitwazzjoni li avverat ruhha ghalhekk inaspettatament wasslet sabiex kellhom isiru accertamenti u studji teknici u xjentifici sabiex jigi stabbilit fl-ewwel lok jekk il-progett setax jitkompla. Dan fil-fehma tal-Qorti biddel kompletament it-termini u il-binarji tal-ftehim milhuq ghaliex l-appaltatur kellu jitbieghed minn dak miftiehem ghar-rigward ta’l-andament tax-xoghol. Ibda biex, kif inghad, terrapin, gebel u skart iehor li kellu jintradam u jintuza fix-xoghol ta’ kostruzzjoni, issa kellu jigi rimoss sabiex b’hekk tinbena “struttura” ohra mhux prevista u cioe’ il-pjattaforma tal-konkos. Dan fisser allura illi dak stabbillit fis-sejha originali kellu jigi rikunsidrat tant illi anke it-termini taz-zmien ghall-esekuzzjoni tax-xogholijiet ma setghux jibqghu iktar rispettati minhabba f’din il-kontingenza. Ftehim li l-appaltatur kellu ma’ sub-kuntratturi dwar l-esekuzzjoni tax-xoghol kellhom jithassru u isiru kuntratti godda b’rati differenti. Ordnijiet ta’ materjal ukoll kellhom jinbiddlu jizdiedu. Ikun ghalhekk ingust illi f’sitwazzjoni bhal din l-appellanti jinsistu illi l-appaltatur jibqa marbut mal-ftehim originali tal-appalt. Dan fil-verita kien kaz ta’ rinegozjar mill-gdid billi dak pattwit ma setax jigi rispettat kif miftiehem originarjament. U kwindi l-Arbitru gustament hass illi f’cirksotanza bhal din kellu japplika dak dispost fl-artikolu 1639 tal-Kodici Civili, regola li tmur kontra l-principju tal-*pacta sunt servanda*, billi indubbjament dawn il-kondizzjonijiet godda kienu ser irendu l-esekuzzjoni tal-appalt iktar gravuza ghall-appaltatur[4]. Fuq kollox, izda, il-Qrati jkunu obbligati jinterpretaw il-konvenzjoni meta f'kuntratt il-partijiet ma jkunux spjegaw ruhhom car jew **posterjorment ghall-kuntratt** jintervjeni avveniment li jkollu bhala konsegwenza kwistjoni li ma tkunx giet preveduta u li kien hemm bzonn li tigi

[4] Francis Xavier Dingli vs Frank Cassar Torreggiani et. PA 15/01/1970

maqtugha, u din ghandha tigi primarjament interpretata skond l-intenzjoni tal-partijiet li jkunu hadu parti fil-kuntratt u li tkun tidher car mill-kumpless tal-konvenzjonijiet. Illi ghalhekk il-Qorti thoss illi ghandha torbot dana l-aggravvju mat-tielet wiehed imressaq mill-appellanti u dana in konnessjoni mat-talba ghaz-zieda fir-rati miftiehma in konnessjoni mal-prezz tal-*manodopera* u tal-materjal.

Dan ghaliex ghal dawn ic-cirkostanzi impellenti ma kellhiex tahti s-socjeta appellata. Fil-fatt minhabba l-fatt li x-xoghol dam wieqaf ghal zmien twil u dan sakemm isiru l-ezamijiet u l-analizi tal-blat u s-saff geografiku tas-sit, kif diga gie affermat jirrizulta mill-atti illi kellhom jithassru diversi kontrattazzjoni li s-socjeta kienet ghamlet mas-sub-appaltaturi biex b'hekk sofriet hsara konsiderevoli oltre li sadanittant il-prezzijiet anke tal-*materia prima* gholew. Dawn il-fatti ippruvati gew mehuda in konsiderazzjoni mill-Arbitri fil-*lodo* impunjat u kwindi din il-Qorti ma tara l-ebda raguni valida 'il ghala ghandha tiddipartixxi minn dana l-apprezzament. Kwindi abbazi ta' dawn il-konsiderazzjonijiet l-ewwel u it-tielet aggravvji qed jigu michuda.

Illi fir-rigward tal-applikazzjoni tar-Regolamenti dwar il-Kuntratti Pubblici, ma jidhirx illi dan il-punt ta' dritt kien ifforma kontroversja bejn il-partijiet quddiem it-Tribunal u kwindi in linja ma'dak hawn fuq deciz, dina l-Qorti mhijiex ser tiehu konjizzjoni ta' dina l-impunjattiva kif impustata taht dawn id-disposizzjonijiet tal-ligi.

Illi l-istess jista' jinghad ghar-rigward tat-tieni aggravvju ta'l-appellanti. Illi fil-lanjanza imressqa minnu in konnessjoni ma' dan il-kap tad-decizjoni l-appellanti jistriehu fuq argumentazzjonijiet li ma gewx sollevati quddiem it-Tribunal. Fl-ewwel lok, jigi rilevat, illi l-appellanti ma humiex qed jikkontestaw il-hlas tal-bilanc dovut, izda qed joggezzjonaw ghal hlas ta'l-imghaxijiet fuq dana l-ammont u dana ghaliex iqiesu illi gjaldarba ma giex deciz illi l-kuntratt

ta’l-appalt gie terminat kwindi l-imghaxijiet ghandhom jibdew jiddekorru biss mill-mument li jintemmu x-xogholijiet jew mill-mument li jigi terminat il-kuntratt ta’l-appalt u billi l-ebda wahda minn dawn il-kundizzjonijiet ma avverat ruhha kwindi l-ebda imghax ma hu dovut f’dana l-istadju. Ukoll tishaq illi gjaldarba il-hlas gie offrut f’zewg okkazzjonijiet u gie rifjutat kwindi huma ma ghandhomx ibatu il-hlas ta’ imghaxijiet fuq dan l-ammont.

Illi minn ezami ta’l-atti probatorji johrog bl-iktar mod lampanti illi l-ebda wiehed mill-appellanti ma ressaq xi eccezzjoni in konnessjoni ma’ din it-talba ghal hlas ta’ bilanc ta’ €89813.54 u mat-talba ghal hlas ta’l-imghaxijiet in konnessjoni ma’l-istess. Illi di piu ghalkemm jilmentaw illi t-Tribunal naqas milli jiddeciedi talba imressqa mis-socjeta appellata dwar jekk il-kuntratt ta’l-appalt kienx gie terminat o meno, madanakollu la ressqu aggravvju f’dana ir-rigward u lanqas giet segwieta il-procedura stabbilita fl-artikolu 47 u/jew 49 tal-Kapitolu 387 tal-Ligijiet ta’ Malta. Illi ghalhekk l-appellanti ma jistghux issa iressqu lanjanzi godda f’dan l-istadju u dana bil-kritika lejn il-*lodo* impunjat illi dan naqas milli jaghti decizjoni fuq xi talba imressqa mill-partijiet. Illi l-impunjattiva sollevata inoltre ma tikkonformax ruhha mad-dettami ta’l-artikolu 70A u 70B tal-Kapitolu 387 tal-Ligijiet ta’ Malta u kwindi l-pregudizzjali sollevata mis-socjeta appellata qed tigi milqugha u l-aggravju ghalhekk rigettat.

Illi fl-ahharnett l-appellanti jikkontestaw id-decizjoni arbitrali in konnessjoni mal-hlas ta’ danni u telf sofferti mis-socjeta appellati fl-eventwalita illi l-kuntratt ta’l-appalt jigi terminat u dan bir-rata ta’ 15% tal-valur tat-*tender* originali. Dini l-parti decizorja tal-*lodo* segwiet ic-cahda tal-kontro-talba imressqa mill-Awtorita appellanti ghar-risarciment tad-danni u hlas ta’ penali in konsegwenza tan-nuqqas ta’ esekuzzjoni tal-kuntratt tal-appalt mill-appaltatur. Jilmentaw illi minghajr pronunzjament minn naha ta’l-Arbitri illi l-appellanti kienu itterminaw unilateralment u minghajr raguni valida l-kuntratt ta’l-appalt, it-Tribunal ma setax ighaddi biex japplika dak dispost fl-artikolu 1640(2) tal-

Kodici Civili. Illi din il-Qorti diga ghamlet l-osservazzjonijiet taghha fir-rigward ta'l-ilment imressaq mill-appellanti dwar in-nuqqas ta' decizjoni minn naha tat-Tribunal in konnessjoni mat-terminazzjoni o meno tal-kuntratt ta'l-appalt. Illi l-ebda wiehed mill-appellanti wara li giet moghtija id-decizjoni mit-Tribunal ma adottaw il-procedura stabbilita fl-artikolu 47 u/jew 49 tal-Kapitolu 387 tal-Ligijiet ta' Malta. Lanqas ma tressaq xi aggravvju f'dan ir-rigward. Fi kwalunkwe kaz din il-Qorti tosserva illi dak li wassal ghall-istultifikazzjoni tal-esekuzzjoni tax-xogholijiet kien in-nuqqas ta' qbil bejn il-partijiet ghar-rigward tar-rati ghal hlas tax-xoghol li kellu jigi ezegwit. Illi s-socjeta appellata kienet ghamlitha cara illi hija ma kenitx ser tkompli bix-xoghol qabel ma tigi risolta dina l-vertenza u ghalhekk irreferiet l-kwistjoni ghall-arbitragg u dan kif mifithem fil-klawsola G.42 tal-kuntratt. Minn naha ta'l-appellanti huma fehmu illi is-socjeta appellata kienet ser tirtira mill-kuntratt u ghalhekk inbdew il-proceduri tas-sejha mill-gdid ghall-offerti li imbaghad gew mizmuma bil-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni mill-qorti fuq talba tas-socjeta appellata. Dan ifisser illi gjaldarba il-vertenza dwar jekk is-socjeta appellanti ghandhiex jedd ghaz-zieda fir-rati issa giet risolta ma hemm xejn x'josta mit-tkomplija tal-esekuzjoni tal-kuntratt ta'l-appalt u kwindi l-kontro-talba tal-Awtorita appellanti kienet certament prematura.

Ghal dawn il-motivi, l-appell qed jigi michud u il-lodo appellat ikkonfermat.

L-ispejjez ta' dina l-istanza ikunu ghak-karigu ta'l-appellanti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------